

PRIBEGIND ÎN SLUJBA THALIEI : N. NICULESCU-BUZĂU

C. MANOLESCU

S-a împlinit anul acesta un veac de la nașterea unuia dintre marii actori de comedie ai scenei românești — N. Niculescu-Buzău.

L-am văzut de multe ori prin anii 1954—1955, înalt și subțire, urcînd Dealul Spirii, către locuința sa liniștită din această zonă, fericit, că prin grija statului socialist i se stabilise o substanțială pensie viajeră.

N. Niculescu-Buzău este ultimul „menestrel” din galeria acelor actori care înregimentați în diferite trupe particulare au pribegit prin țară, hotărînd, cu privațiuni, cu sacrificii, destinul glorios al teatrului românesc de astăzi.

Biografia sa este un model de dirzenie și de încredere în izbînda talentului și a pasiunii. Născut la Buzău, rămîne de mic copil orfan de tată, exercitînd cele mai diverse munci : băiat de prăvălie, ucenic de cizmar, tăietor de lemne. Credința în puternicul său talent nu-l părăsește nici o clipă. Se alătură trupei cunoscuților actori Al. Leonescu-Vampiru¹ și Zaharia Burienescu, debutează într-un rol comic dintr-o piesă de Bacalbașa, în vara anului 1890, la grădina „Curcubeu” din Tîrgoviște. Alături de el debutau și alți actori, toți aceștia, se pare, de origine tîrgovișteană : Leontina Ioanid, artistă de operetă și comedie, Atanasiu, fiul unui hotelier localnic — cu siguranță, I. Stănescu-Popa, actor de marcă mai tîrziu al teatrelor naționale din Craiova și Cluj.

Curînd, N. Niculescu-Buzău va organiza el însuși o echipă de teatru și operetă, incluzînd în itinerariile sale și orașul debutului său — Tîrgoviștea. În decembrie 1903 și ianuarie 1904 va avea loc un fel de microstagione la grădina Lăzărescu. Printre piesele înscrise în repertoriul trupei se numărau : „Ștrengarul din Paris”, „Primul bărbat din Franța”, „Mexicana”, „Coadă dracului”, „Drama de la Belgrad”.

Printre creațiile sale memorabile se numără — vorbim de operetă de data asta — Maiorul Mura din „Moștenitorii veseli”. Succesul pe

¹ Al. Leonescu-Vampiru actor de comedie, numit astfel după ce jucase în „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale, fusese prezent la Tîrgoviște, conform prodigioasei memorii a arhivelor, jucînd la grădina „Tunel”, la 15 aprilie 1878. (cf. Arh. St. Dimbovița, fond Primăria or. Tîrgoviște, dosar 38/1878, fila 7).

care l-a avut în acest rol i-a adus o enormă popularitate. Chipul său a figurat timp de peste 30 de ani — efect anecdotic al acestei popularități — pe firma unui restaurant bucureștean numit „La Maiorul Mura“. Un restaurant cu același nume a existat și la Pucioasa înainte de război. Indiferent de motivația adoptării acestui nume, proprietarul restaurantului din Pucioasa ascunde cu siguranță un spectator, unul din miile de spectatori ai neuitatei creații a lui Niculescu-Buzău.

În anii războiului din 1917, la Iași, se află printre actorii care au susținut moralul soldaților răniți și refugiaților, oficiind în slujba Thaliei. După aceea își va continua activitatea ca angajat a noi trupe, adunând într-o tolbă imaginară mii și mii de kilometri de turneu, ca Nescistlivțev din „Furtuna“ lui Ostrovski. Marele lui talent nu s-a putut manifesta din plin în reliefurile comice ale dramaturgiei universale. Cu excepția anului 1913, când Alexandru Davilla îl angajează ca societar al Naționalului și-l distribuie în Georges Dandin, abia după 23 August 1944, la 58 de ani de teatru, va avea posibilitatea să joace pe prima scenă a țării în „Seara la Union“, „Revizorul“, „O noapte furtunoasă“, „Matei Millo“.

N. Niculescu-Buzău a reprezentat o vîrstă a teatrului românesc. El a rămas un promontoriu al acestei vîrste, avînd bucuria ca nici un alt actor, să joace în piese care evocau pe Millo și I. D. Ionescu, deci propria sa tinerețe ce devenise, îndepărtată istorie. În evocări dramatice nu pot juca decît actorii care se travestesc sufletește pentru a cobori în epocă, pentru a înțelege fiorul vremurilor apuse. Niculescu-Buzău n-a avut nevoie de acest travesti. El venea viu dintre amintiri. E o mare satisfacție umană.

Cît adevăr viu care arde hîrtia și cîtă modestie în aceste mărturisiri ale sale: *„A fost parcă o reînviere a trecutului meu bun și rău, o reînviere în noile condiții luminoase din zilele cînd se pornea la construcția socialismului. Mai presus de toate vedem în această evocare o renaștere a noastră, a celor care așa cum am putut și ne-am priceput ne-am strădui să aducem lumea la teatru, să o înveselim, să-i dăm înbolduri...“*².

L-am mai întilnit pe N. Niculescu-Buzău de cîteva ori, de atunci cînd urca Dealul Spirii, l-am întilnit în paginile unor ziare vechi. L-am întilnit în paginile unor ziare cu pagină neîngălbenită, lucru rar întilnit, o hîrtie-metaforă pentru o publicație dedicată exclusiv artei teatrale atît de aparent efemeră, în paginile unei „Rampe“ din 1911: *„orice ar face, orice gest, orice privire dezlănțuie cascade de ris. E imposibil să rezistii comicului firesc al acestui om“*³.

La o sută de ani de la nașterea sa, orașul debuturilor sale îi aduce, prin aceste rînduri, prinosul său de aducere aminte.

² Cf. N. Niculescu-Buzău, „Sureniruri teatrale“, ESPLA, București, 1956.

³ „Rampa“, an I, nr. 17 din 5 noiembrie 1911.